

DÜŞÜNCE DÜNYASINDA TÜRKİZ

Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi

Yıl/Year: 16 • Sayı/No: 2 • Ağustos/August 2025

ISSN: 1309-601X

OSWALD SPENGLER'İ YORUMLAMAK: BATI'NIN ÇÖKÜŞÜ VE DÖNGÜSEL TARİH

Interpreting Oswald Spengler:

The Decline of the West and Circular History

Arif AKBAŞ

Öğr. Gör. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yıldızeli Meslek Yüksekokulu,
Pazarlama ve Reklamcılık, Halkla İlişkiler ve Tanıtım. Sivas.

arifakbas@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-8480-4350

Makalenin Türü: Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 17.12.2024

Kabul Tarihi: 27.04.2025

DOI: 10.59281/turkiz.1603093

Kaynak göstermek için:

Akbaş, A., (2025). Oswald Spengler'i Yorumlamak:

Batı'nın Çöküşü ve Döngüsel Tarih. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 16(2): 267-305.

İletişim / Contact

29 Ekim Caddesi 2654. Sokak No: 1 Gölbaşı-Ankara/Türkiye

Tel: +90 312 460 1779 • Faks: +90 312 460 1789

www.tasav.org • iletisim@tasav.org • turkiz.dergi@tasav.org

OSWALD SPENGLER’İ YORUMLAMAK: BATI’NIN ÇÖKÜŞÜ VE DÖNGÜSEL TARİH

*Interpreting Oswald Spengler:
The Decline of the West and Circular History*

Arif AKBAŞ

Öğr. Gör. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yıldızeli Meslek Yüksekokulu,
Pazarlama ve Reklamcılık, Halkla İlişkiler ve Tanıtım. Sivas.
arifakbas@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-8480-4350

Özet

Bu makalede, Spengler’in (1880-1936) eserlerindeki döngüsel tarih anlayışı, onun medeniyetlerin yükselip çökme süreçlerine dair geliştirdiği özgün felsefi yaklaşım çerçevesinde, toplumsal ve kültürel dönüşüm dinamiklerine odaklanarak yorumlanacaktır. İbn-i Haldun’un deyimiyle “umran; [uygarlık/ medeniyet] bütün yönleriyle sosyal hayatı, toplumu ve toplum hayatını ifade eder.” Devletler de tıpkı insanlar gibi doğar, gelişir ve ölürler. Bu görüşe göre hayatın her alanında sosyal yönden de bir tekâmül vardır. Spengler, İbn-i Haldun’un bu devlet kuramını sonuna kadar desteklemektedir. Bu anlayışta tarih çizgisel bir doğru değildir. Tarih ve kültür [hadarîlik, bedevilik ve asabiyet] döngüsel bir şekilde kendisini tekrar tekrar kurar. Bu düşünceye bazı filozoflar “Organizmacı Görüş” de demektedirler. Oswald Spengler, Anti-

demokratik bir siyasi yazar olmanın yanı sıra tarih felsefesi, kültür tarihi ve kültür felsefesi alanlarında da yoğun olarak çalışmıştır. Spengler, milliyetçi ve anti-demokratik tutumu “Muhafazakâr Devrim” in bir parçası olarak görmekteydi. Ancak Nasyonal Sosyalizmi ve özellikle de onun ırksal ideolojisini reddediyordu. Bununla birlikte, yanlış olarak genellikle Nasyonal Sosyalizmin entelektüel öncüsü olarak kabul ediliyordu. Ana eseri *The Decline of the West*’te Spengler, “insanlığın” öyküsünü bir ilerleme öyküsü olarak anlatan doğrusal tarih yazımını ele alıp bu duruma karşı alternatif olarak “döngüsel tarih” anlayışını sunuyordu. Batı’nın klasik/ evrimci tarih anlayışı yerine, yeni kültürlerin sürekli olarak ortaya çıktığını, bir refah dönemi yaşadığını ve ardından bir gerileme aşamasıyla tamamlanıp yok olduğunu öne süren bir döngü teorisini savunmaktaydı. Kültürleri, yaklaşık 1000 yıllık ömrü olan, her biri bireylerin düşünce ve eylemlerini şekillendiren çok karakteristik özelliklere sahip, açıkça tanımlanabilen, yarı organik yapılar olarak görmekteydi. Eserin başlığı [*Batının Çöküşü*] zaten kitapta sunulacak ve gerekçelendirilecek ana tezi içermekteydi. Spengler’in anlayışında günümüzde “Batı kültürü” düşüşteydi. Spengler’in tarih modeli, insan kültürlerinin ve medeniyetlerinin her biri sınırlı, öngörülebilir, deterministik bir ömre sahip olan biyolojik varlıklara benzemektedir. İnsanlık, kendi tarihini yaparken kendi sonunu da hazırlamaktadır. Spengler, medeniyetlerin sadece dışsal faktörlerden değil, içsel çürümelerden dolayı da çökebileceğine dikkat çeker. Bu makalenin amacı, Oswald Spengler’in döngüsel tarih anlayışını ve Batı kültürünün çöküşüne dair geliştirdiği felsefi yaklaşımları derinlemesine analiz etmek, mevcut literatürdeki geleneksel tarihsel çizgisel bakış açılarına karşı Spengler’in sunduğu alternatif görüşü ortaya koymaktır. Çalışma, Spengler’in tarihsel ve kültürel döngüsellik anlayışının, İbn-i Haldun’un “umran” teorisi ile paralel bir biçimde nasıl ele alınabileceğini tartışarak, kültürlerin biyolojik varlıklar gibi gelişim ve çöküş süreçlerine dair özgün bir bakış açısı sunmaktadır. Literatürde genellikle Spengler’in tarih anlayışının yalnızca bir “doğal determinizm” olarak algılanması, bu çalışmada Spengler’in kültürel değişimin içsel dinamiklerine dair daha kapsamlı bir yorumla incelenecektir. Makalede, Spengler’in Batı’nın çöküşünü bir sosyal eleştiri olarak nasıl tasvir ettiğini ve tarihsel döngüsellik, medeniyetlerin içsel çürüme yahut toplumsal dönüşüm süreçlerini nasıl etkilediğini özgün bir şekilde ele alınması istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel Tarih, Batı’nın Çöküşü, Muhafazakâr Devrim, Sivil-geç kültür, İbn-i Haldun.

Abstract

*In this article, Oswald Spengler's (1880-1936) cyclical view of history will be analyzed within the framework of his unique philosophical approach to the rise and fall of civilizations, focusing on the dynamics of social and cultural transformation. According to Ibn Khaldun, the term "umran" refers to civilization in its entirety, encompassing all aspects of social life, society, and societal existence. States, like individuals, are born, develop, and die. According to this view, there is social progress in all areas of life. Spengler fully supports Ibn Khaldun's theory of state formation. In this understanding, history is not a linear progression. History and culture (urbanism, nomadism, and asabiyyah) repeat themselves cyclically. Some philosophers refer to this as the "Organismic View." Oswald Spengler, in addition to being an anti-democratic political writer, has worked extensively in the fields of philosophy of history, cultural history, and philosophy of culture. Spengler viewed his nationalist and anti-democratic stance as part of the "Conservative Revolution." However, he rejected National Socialism, particularly its racial ideology. Despite this, he is often wrongly considered an intellectual precursor to National Socialism. In his major work *The Decline of the West*, Spengler critiques the linear historical narrative that tells the story of "humanity" as a tale of progress, and in response, he offers the alternative view of "cyclical history." Instead of the classical evolutionary understanding of Western history, Spengler advocates for a cyclical theory in which new cultures continuously emerge, experience a period of prosperity, and then complete their life cycle with a phase of decline and eventual collapse. He views cultures as semi-organic structures with characteristic features, each with a life span of around 1000 years, shaping the thoughts and actions of individuals. The title *The Decline of the West* encapsulates the main thesis of the book, in which Spengler argues that "Western culture" is currently in a state of decline. Spengler's historical model resembles biological organisms, in which human cultures and civilizations each have a limited, predictable, deterministic lifespan. In making history, humanity also prepares its own end. Spengler emphasizes that civilizations can collapse not only due to external factors but also because of internal decay. The purpose of this article is to conduct a thorough analysis of Oswald Spengler's cyclical view of history and his philosophical approaches to the decline of Western culture, presenting an alternative perspective to the conventional linear historical narratives found in the existing literature. This study will discuss how Spengler's understanding of historical and cultural*

cyclical can be examined in parallel with Ibn Khaldun's "umran" theory, offering a unique perspective on the development and decay processes of cultures as biological entities. While Spengler's historical theory is often reduced to "natural determinism" in the literature, this article will provide a more comprehensive interpretation of Spengler's view of the internal dynamics of cultural change. The article aims to explore how Spengler portrays the decline of the West as a form of social critique, and how historical cyclicity influences the internal decay or societal transformation processes of civilizations.

Keywords: Cyclical History, The Decline of the West, Conservative Revolution, Civil-late culture, Ibn Khaldun.

Giriş

Sosyal döngü teorileri sosyolojideki en eski sosyal teoriler arasındadır. Toplumun ve insanlık tarihinin evrimini yeni, benzersiz yönlerde ilerleyen bir süreç olarak gören sosyal evrimcilik teorisinin aksine, sosyolojik döngü teorisi, toplumdaki ve tarihteki olayların ve aşamaların genellikle döngüler halinde kendilerini tekrar ettiğini savunur. Böyle bir teori, toplumsal ilerlemenin tamamen imkânsız olduğu anlamına gelmez (Korotayev vd. 2006: 95). Tarihin Karanlık ve Altın Çağların tekrarlanan döngüleri olarak yorumlanması eski kültürler arasında yaygın bir inançtı. ["Göbekli Tepe" örneğinde olduğu gibi] Kyklos, [Eski Yunanca: Kýklos], "döngü" bazı klasik Yunan yazarları tarafından bir toplumdaki hükümetlerin döngüsü olarak kabul ettikleri şeyi tanımlamak için kullanılan bir terimdi. Bu ifade kabaca aynı dönemdeki Yunan şehir devletlerinin tarihine dayanıyordu. Kyklos kavramı ilk olarak Platon, Aristoteles ve en kapsamlı şekilde

Polybius tarafından detaylandırılmıştır (Tangian, 2020: 45). Döngünün zararlı olduğunu düşündükleri için hepsi döngüye dair kendi yorumlarını ve döngüyü kırmak için olası çözümler bulmaya çalışmışlardır. Daha sonra Cicero (Mö: 109-43) ve Machiavelli (1469-1527) gibi yazarlar kyklos hakkında yorum yapmışlardır (Karahan, 2009: 65).

Olayların tekrarlanan döngüleri olarak tanımlanan daha sınırlı döngüsel tarih görüşü, 19. yüzyılda akademik dünyada tarih anlayışının bir dalı olan tarih yazımında ortaya atılmış ve sosyoloji/ tarih felsefesi kategorisine giren bir kavram olmuştur. Ancak Polybius, İbn Haldun ve Giambattista Vico bu analizin öncüleri olarak görülebilir. Devletin çöküşü egemen bir devletin aniden dağılmasıdır. Bu ifade genellikle devlet kurumlarının hızla çözüldüğü aşırı durumları tanımlamak için kullanılır. Çoğunlukla ordunun önderlik ettiği yeni bir rejim devreye girdiğinde, sivil toplum genellikle merkezî hükûmetin etrafında toplanmayı başaramaz ve toplumsal aktörler yerel düzeyde kendi başlarının çaresine bakarlar. İslam âlimi İbn Haldun (1332-1406), tarih çalışmasını “yeni bir bilime” dönüştürerek genel bir devlet çöküşü teorisi üretmiştir (Saunders, 1966: 322). Onun gözünde hanedanlar defalarca “yerleşik, bunalımlı, baskıcı, gösterişli, arzulara boyun eğen... Hanedan içindeki bölünmelere yatkın” hâle gelmişlerdir. Hanedan bozuldukça/geriledikçe grup duygusu (Asabiyet, grup düşüncesi, millet şuuru) ortadan kalkar. Üç nesil sonra, “huzursuz, uyanık ve cesur” yeni bir işgalci klik/ topluluk ortaya çıkar ve prensip uyarınca eski hanedanın çökmesine neden olur (İbn-i Haldun, 1978: 244-255). St. Thomas Aquinas’a göre “Tanrı kendisinden nefret eden bir kişinin işlediği günahın cezasını, çocuklarına, hatta üçüncü ve dördüncü nesil torunlarına ödetir.” (Tarakçı, 2006: 313). İbn Haldun determinist bir tarih anlayışı bağlamında kaderciydi: “[Devlet için] bu yaşlanma, doğal bir şey olduğu için tedavi edilemeyen kronik bir hastalıktır” (İbn-i Haldun, 1978: 245). Geoff Mulgan, İbn Haldun’u ayrıntılı olarak araştırıp, tartışmıştır. Zaman çizelgesi konusunda onunla hemfikiridir:

“Bireylerin yaşam süreleri ile yönetici grupların yaşam süreleri arasında bariz paralellikler vardır.” (Mulgan, 2007: 199). Devletler de insanlar gibi kendi kaderlerini yaşarlar. İslam Dünyasında İbn Haldun, Asabiyyenin (sosyal uyum veya grup birliği) bir krallığın veya hanedanın yükseliş ve düşüş döngüsünde önemli bir rol oynadığını yazmıştır.¹

Spengler, Almanya’da Weimar Cumhuriyeti’ne karşı çıkan “muhafazakâr devrim”in önde gelen yazarlarından birisiydi. 1911’deki İkinci Fas Krizi’nde ülkesinin dış politikasını kendisince zayıf görerek Alman Reich’i için bir aşağılanma olarak algılamıştır. Daha sonra bunu ana eseri Batının Çöküşü (“Dünya Tarihinin Morfolojisinin Ana Hatları”) üzerinde çalışmaya başlama nedeni olarak sunmuştur. Spengler’in sağlık sorunları nedeniyle yer alamadığı Birinci Dünya Savaşı’nın bitiminden birkaç hafta önce, Eylül 1918’de çıkan ilk cildi Nisan 1917’de tamamlamıştır. Uğursuz başlık ile Almanya’nın yenilgisi arasındaki tesadüf, kitabın parlak gazetecilik başarısına katkıda bulunmuştur (Wyrwa, 2009: 784). Spengler aniden ünlü olmuş ve edebiyat, bilim ve siyasi çevrelerde hararetli tartışmaların, ihtilafların konusu haline gelmiştir (Baltzer, 1959: 13). Kitabın ikinci cildi 1922’de yayımlanmıştır. Ana eseri üzerinde on yıl süren çalışması sırasında yalnız yaşamış, psikolojik sorunlar geçirmiş, daha sonra maddi sıkıntılar çekmiştir. Spengler, Münih’te geçirdiği süre boyunca sosyal ve entelektüel izolasyondan büyük acı duymuştur. [Entelektüel yalnızlığı] “Kendisini gizliden

¹ İbn Haldun’un Asabiyyet teorisi, bir toplumun veya devletin sosyal uyumunun, grup birliğinin ve dayanışmasının, o toplumun veya devletin güç kazanması ve düşüşü üzerinde belirleyici bir rol oynadığını vurgular. Bu bağlamda, bir hanedan veya krallık, ilk olarak güçlü bir sosyal birliktelik ve dayanışma sayesinde yükselirken, zamanla bu birliktelik zayıfladıkça düşüşe geçer. Spengler, bu döngüyü kültürel gelişim süreçlerinin bir parçası olarak kabul eder. Ancak Spengler, İbn Haldun’un bu döngüsellliği “dışsal” faktörlere dayandırırken, kendisi kültürlerin içsel çürüme süreçlerinden kaynaklanan bir çöküşe vurgu yapar. Spengler’in kültürel döngüsellliği, biyolojik varlıkların yaşama döngüsüyle paralellik gösterdiği için daha deterministik bir bakış açısı taşır ve bu, bazı eleştirmenler tarafından daha dar bir perspektif olarak görülmüştür. Bu eleştiri, Spengler’in, kültürel çöküşün daha çok toplumsal dinamiklerden değil, daha geniş ve karmaşık kültürel değişimlerden kaynaklandığı görüşüyle giderilebilir.

gizliye yine yalnız olan Almanya ile kıyaslamaktadır.” (Borges, 1994: 48). Yorgun ve bitkin hissediyordu. Yine de çalışmasının “çığır açıcı” olacağını varsaymaktaydı (Conte, 2004: 17).

1914 ile 1917 yılları arasında Spengler, yalnızca parçalar halinde günümüze ulaşan iki tarihsiz muhtıra yazmıştır. Birincide Kayser Wilhelm II'ye, diğesinde ise soylulara hitap etmiştir. İmparatora yazdığı muhtırada Spengler, “monarşinin” Cumhuriyetin zorluklarına kendini yenileme isteğiyle göğüs germelidir, demektedir. Asillerin siyasi ayrıcalıklarından vazgeçmesini talep etmiştir. Spengler, Aydınlanma karşıtı eleştirisiyle demokratik elit oluşumu çağrısında bulunmuştur. Böylece sistemin zımnen varsaydığı gibi bu kadar güçlü yeteneklerin aslında doğru yerde ve yeterli eğitimle mevcut olması çok muhtemeldi. Spengler, asil olmayanlara ilerleme fırsatları sunan monarşik bir devlette etkili bir soyluluğun, temelde saf bir demokrasiden daha iyi olduğuna ikna olmuştur (Felken, 1988: 36-39). Tıpkı Osmanlı gibi Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'ndaki yenilgisini kabul etmemiştir. Aralık 1918 gibi erken bir tarihte bir mektupta barışın ancak geçici olabileceğini yazmıştır: “Dünya savaşı şimdi ancak ikinci aşamaya geçmiştir/ girmektedir” demiştir (Mommsen, 1998: 120). Spengler'in düşüncelerinde, tarihsel süreçleri belirli döngüler içinde ele alan bir yaklaşım öne çıkmaktadır. Ona göre, toplumlar ve yönetim biçimleri doğar, gelişir ya da kaçınılmaz bir çöküş sürecine girer. Bu tarihsel perspektif, onun demokrasiye yönelik eleştirilerinde de kendini göstermiş ve siyasal sistemlere dair antidemokratik görüşler geliştirmesine zemin hazırlamıştır.

1. Antidemokratik Düşünce ve Çalışmaları

Oswald Spengler, demokrasiye aykırı olan fikirler geliştirmesiyle de kötü bir şöhrete sahiptir. Demokrasi, devlet gücünün halka veya bir devletin genel nüfusuna verildiği bir hükümet sistemidir. İnsan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duyan ve insanların özgürce ifade edilen iradesinin uygulandığı bir ortam sağlamaktadır. Doğrudan demokraside halk, yasayı müzakere etme ve karara

bağlama konusunda doğrudan yetkiye sahiptir. Temsili demokraside ise halk, yönetim görevlilerini seçimler yoluyla seçer. Kimin “halkın” parçası olarak kabul edildiği ve yetkinin halk arasında nasıl paylaşıldığı veya halk tarafından nasıl devredildiği zamanla ve farklı ülkelerde farklı oranlarda değişmiştir. Demokrasinin özellikleri çoğu zaman toplanma, dernek kurma, kişisel mülkiyet, din ve konuşma özgürlüğü, vatandaşlık, yönetilenlerin rızası, oy kullanma hakları, hükümetin yaşam ve özgürlük hakkından haksız yere yoksun bırakılmasına karşı özgürlük ve azınlık haklarına saygı duymaktır.

Friedrich Nietzsche,² demokrasiye dair bireyselliğin kaybolduğu ve uyumun hâkim olduğu bir toplum vizyonunu aktarmaktadır. Böyle bir toplumda, farklı inanç ve arzulara sahip olan herkes sapkın kabul edilir ve isteyerek ötekileştirilir veya izole edilir. “Çoban yok, tek sürü! Herkes aynı şeyi istiyor, herkes aynı tepkiyi veriyor: Kim kendini farklı hissediyorsa gönüllü olarak tımarhaneye gider” (Nietzsche, 1901: 7). Nietzsche, Avrupa’nın demokratikleşmesine ilişkin şüphelerini dile getirerek, Avrupa’yı sıradanlık için bir üreme alanı olarak görmektedir. Demokratik toplumlar içindeki düzenleyici ve eşitleyici eğilimler hakkındaki endişelerini dile getirerek şöyle demektedir: “Avrupa’nın demokratikleşmesi aynı zamanda demokratikleşmenin geliştirilmesi için gönülsüz bir düzenlemedir, sıradanlıktır” (Nietzsche, 1882: 242). Nietzsche ayrıca demokratik sistemlerin

² Nietzsche’nin demokrasiye dair eleştirileri ve bireyselliği vurgulayan görüşleri, Spengler’in Batı’nın çöküşüyle ilgili döngüsel tarih anlayışını anlamada bir referans noktası olarak kullanılabilir. Her iki düşünür de, demokratik toplumların kolektivist eğilimlerinin bireyselliği yok ettiğine ve bu durumun kültürel gelişime zarar verdiğine dair benzer endişeleri dile getirir. Nietzsche, demokrasiyi sıradanlık ve güçsüzlük üreten bir sistem olarak görürken, Spengler de Batı kültürünün çöküşünü, içsel çürüme ve kültürel canlılığın kaybolmasıyla ilişkilendirir. Bu benzer temalar, Spengler’in Batı’nın gerilemesi ve kültürel çöküşünün sebeplerine dair anlayışıyla, Nietzsche’nin bireysel güç ve özgürlüğü savunan görüşlerini karşılaştırarak daha iyi anlaşılabilir. Spengler’in kültürel döngüsel çöküş anlayışı, Nietzsche’nin bireysel irade ve güç istenci anlayışını, Batı’nın olgunlaşan kültürel evrimindeki önemli eleştirilerle bağdaştırır.

gerçekten gücün artmasına ve bireylerin gelişmesine hizmet edip etmediğini sorgulayarak, demokratik toplumlarda neyin iyi olduğu yönündeki hâkim görüşlere meydan okumaktadır. Nietzsche'ye göre, güç arayışı/ istenci ve kendini kanıtlama insan doğası için temeldir ve bu doğal eğilimi bastıran veya reddeden herhangi bir ahlaki çerçeve, insanın gelişmesine zarar verici olarak görülür. "İyi olan nedir? - Güç duygusunu artıran ne varsa, İnsanda güç iradesi ta gücün kendisidir" (Nietzsche, 1918: 43).

Arrow'un imkânsızlık teoremi demokrasinin mantıksal olarak tutarsız olduğunu öne sürmektedir. Bu, demokratik karar vermenin doğası gereği birbiriyle çelişen belirli bir dizi kritere dayanmaktadır. Kenneth Arrow, teoremin sonuçlarını matematiksel olmayan bir biçimde özetlemiş ve "hiçbir oylama yönteminin adil olmadığını", "her dereceli oylama yönteminin kusurlu olduğunu", "kusursuz olmayan tek oylama yönteminin diktatörlük olduğunu" belirtmiştir. Ancak Arrow'un resmi öncüllerinin fazlasıyla katı olduğu düşünülebilir ve bunların makul ölçüde zayıflaması nedeniyle demokrasinin mantıksal tutarsızlığı çok daha az kritik görünmektedir (Tangian, 2020: 3-43). Bazı iktisatçılar, irrasyonel seçmen veya gerçekten bilgiye dayalı bir karar vermek için tüm gerçekler veya gerekli bilgiler olmadan karar veren bir seçmen varsayımına atıfta bulunarak demokrasinin verimliliğini eleştirmişlerdir. Öte yandan Sokrates, eğitilmiş kitleler (daha geniş anlamda bilgili ve sorumlu olma konusunda eğitilmiş) olmadan demokrasinin, seçilmiş bir lider olmanın kriteri değil, popülizm olmasına yol açacağına inanmaktaydı. Çünkü Atina demokrasisi çok sınırlı bir kitleye hitap etmekteydi. Bu da sonuçta toplumsal bir çöküşe yol açacaktır. Bu, Platon tarafından Devlet'in 10. bölümünde Sokrates'in Adimantus'la yaptığı konuşmada alıntılanmıştır.

Platon'un Devlet adlı eseri, Sokrates'in anlatımı üzerinden demokrasiye eleştirel bir bakış sunar: "Çeşitlilik ve düzensizlikle dolu hem eşitlere hem de eşit olmayanlara bir tür eşitlik dağıtan, büyüleyici bir yönetim biçimi olan demokrasi" (Stalley, 2004: 160) iyi bir yönetim şekli değildir. Platon'a göre devleti filozoflar

yönetmelidir. Platon, çalışmasında en iyiden en kötüye doğru beş yönetim biçimini sıralamıştır. Demokrasiyi, demokrasinin doğal sonucu olduğunu ima ettiği tiranlığın ardından ikinci en kötü yönetim biçimi olarak tanımlamıştır. Demokratik bir yönetimde herkesin kendi düşüncesini ortaya koyamadığını söylemiştir. Kendi çıkarlarını herkese empoze edecek kadar güçlü bir Tiran ortaya çıkana kadar bencil çıkarlar kamu yararının önündedir (Popper, 1943: 20-30). 20. yüzyıl İtalyan düşünürleri Vilfredo Pareto ve Gaetano Mosca (bağımsız olarak), demokrasinin bir yanılsama olduğunu ve yalnızca elit yönetimin gerçekliğini maskeleyen hizmet ettiğini savunmuşlardır. Aslında, elit oligarşinin büyük ölçüde kitlelerin ilgisizliği ve bölünmüşlüğü (seçkinlerin dürtüsü, inisiyatifi ve birliğine karşıt olarak) nedeniyle insan doğasının değişmez bir kanunu olduğunu ve demokratik kurumların değişimden başka bir şey yapmayacağını söylemişlerdir. Baskıdan manipülasyona kadar gücün kullanılması; Louis Brandeis'in bir zamanlar ifade ettiği gibi "Demokrasiye sahip olabiliriz veya zenginliğin birkaç kişinin elinde toplanmasına sahip olabiliriz ancak ikisine birden sahip olamayız," sözünü hatırlatmaktadır (Gilens and Page, 2014: 564). Modern zamanlarda demokrasi, neredeyse her zaman daha önce var olan hükümetin muhalefetiyle karşı karşıya kalmıştır ve birçok kez de toplumsal elitlerin muhalefetiyle karşı karşıya kalmıştır. Demokratik olmayan bir devlette demokratik bir hükümetin uygulanması tipik olarak demokratik devrimle sağlanır.

Siyasi bir yazar olarak Spengler, anti-demokratik duygularını daha küçük eserlerinde dile getirmiştir. Weimar Cumhuriyeti'nin, düşüşünde öngördüğü "imha savaşları" çağında büyük iç ve hepsinden önemlisi dış politika zorluklarını başarıyla aşabilecek bir diktatör tarafından sona erdirileceğini ummamaktaydı. Batı siyasetini yalnızca "büyük adamların" işi olarak anlıyordu, bu yüzden halk egemenliği fikri ona aptalca geliyordu.³ Halk ona yalnızca bir şikâyetçiler topluluğu gibi görünmekteydi. 1919'da

³ Platonvari bir bakış.

halkın temsilcilerini “üst düzey bira masası” olarak alaya alıp karalamıştır.⁴ Parlamentolar kurulması fikrini kibirli, dar görüşlü ve fiili eylemde bulunma yeteneğinden yoksun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Parlamenter cumhuriyet ona bir hükümet biçimi olarak değil bir şirket olarak görünmekteydi çünkü burada ticaret devlete hâkimdi, tersi değil (Sontheimer, 1962: 188).

1920'li yılların başında kendisi de siyaseti etkilemeye çalışmıştır. 1922'de aralarında Albert Vögler ve Paul Reusch'un da bulunduğu ağır sanayiden dostları ve tanıdıklarından aldığı parayla, basının merkezi kontrolü için kendisine ek olarak sağcı Katoliklerin de bulunduğu gizli bir ofis kurmak istemiştir.⁵ Spengler, gazeteci Martin Spahn ve Münchner Neuesten Nachrichten'den gazeteci Paul Nikolaus Cossmann ile birlikte çalışacaktı. Gazeteler için önemli bir gelir kaynağı olan reklamlar kontrol altına alınarak milliyetçi bir çizgiye getirilecekti. Hugenberg Grubu'nun ve Hugo Stinnes'in basını ile yasadışı sakinlerin savunma gruplarının lideri olan Georg Escherich'in arabuluculuğu yoluyla kontrollü ele geçirip diğerlerini de olaya dâhil edebilmeyi umuyordu. Plan, Alfred Hugenberg'in Spengler'in sponsorları Reusch ve Karl Haniel'e karşı rekabeti nedeniyle başarısız olmuştur. [Basını ele geçirdiğinizde halkı da istediğiniz şekilde yönlendirebilirdiniz.] Tarihçi Paul Hoser'a göre Spengler'in basının gizli kontrolü fikri “fantastik bir küçük burjuva rüyasından başka bir şey değildi” (Hoser, 1990: 451). Leonhard Florian Seidl bu olayları polisiye romanı Vom Untergang'da işlemiştir (Seidl, 2022: 4).

Spengler, Weimar Cumhuriyeti'nin yanı sıra Nasyonal Sosyalizmi de reddetmiştir. 1925'te Aşağı Bavyera NSDAP (Nazi Partisi) Gauleiter'¹⁶ Gregor Strasser'in Nasyonal Sosyalist Aylık

⁴ Bunlar halktan çok kendi çıkarlarını ve prestijlerini temsil eden kimselerdir.

⁵ Muhafazakâr devrim için.

⁶ Gauleiter, Nazi Partisi'nde (NSDAP-Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei) bölgesel liderleri ifade eden bir unvandı. Almanya'daki idari bölgelere “Gau” deniyordu ve her Gau'nun başında bir Gauleiter bulunuyordu. Bu kişiler, Hitler'e doğrudan bağlı olup, bölgedeki parti faaliyetlerini yönetmekten sorumluydu.

Dergilere katkıda bulunma teklifini “anti-Semitizmin ilkel çözümünü” iğrenç bulduğu için geri çevirmiştir. Özel notlarında Nasyonal Sosyalist ırksal ideolojiyi “zihinsel engelliler” için bir dünya görüşü olarak tanımlamıştır. Spengler, niteliksiz bir gruba destek verebilecek bir entelektüel değildi. Yine kendi notlarında “Nazi devleti, Germen halkının değil, yamyamların barbarlığını getiriyor: İşkence, cinayet, kanunsuzluk, soygun vs.” demiştir (Felken, 1923: 1204). Naziler iktidara geldikten sonra olumsuz tavrı yine değişmemiştir. Bir mektubunda Hitler kabinesinden “Karnaval Bakanlığı” olarak bahsetmektedir. 1933 tarihli Karar Yılları adlı çalışmasında açıkça belirttiği gibi, anti-demokratik ve anti-parlamentarist ideallerinin faşist İtalya’nın diktatörü Benito Mussolini’de gerçekleştiğini görmüştür. Reich propaganda lideri Joseph Goebbels’in 21 Mart 1933 Potsdam Günü münasebetiyle “Prusyacılık ile Sosyalizm”in uzlaşması üzerine bir konuşma yapma isteğini yerine getirmemiştir.

14 Haziran 1933’te Spengler, Leipzig Üniversitesi’nden bir randevu aldı, ancak 1919’da Göttingen Üniversitesi’ndeki bir randevuyu zaten reddettikten sonra bunu da reddetti. 25 Temmuz 1933’te Bayreuth’ta Spengler ile Adolf Hitler arasında karşılıklı hoşnutsuzluklarının açıkça ortaya çıktığı bir konuşma gerçekleştirdi. Spengler, entelektüel düzeyi düşük/kısıtlı yığınlarla bir araya gelmeyi asla hazmedemeyen bir düşünürdü. Spengler, 18 Ağustos 1933’te yayımlanan Karar Yılları adlı kitabında açıkça Hitler’den ve Nasyonal Sosyalizm’den uzaklaşmıştı, ancak Mussolini’yi coşkuyla karşılamıştı. Bu ise düşüncesindeki bir tezattı. Muhafif eğilimlerine rağmen kitap Nazi rejimi tarafından yasaklanmamıştır. Ancak Goebbels’in Almanya’nın Milletler Cemiyeti’nden çekilmesi üzerine bir makale yazma teklifini geri çevirmesinden sonra (26 Ekim 1933), bakan pes etti ve gelecekte Spengler’in göz ardı edilmesi talimatını verdi. Nazi filozofu Alfred Baeumler’e göre Spengler, “entelektüel tarihin depo odasına aitti.” (Demandt, 1999: 3).

O, Nazileri sevmese de diğer Nasyonal Sosyalistler onu “manevi babalarından” biri olarak görmekteydiler. Herbert Shack, Denker und Deuter (Düşünürler ve Yorumcular) adlı kitabında Almanya’nın yeniden birleşmesinden yana bir tavır sergilemekteydi. [Büyük Alman İmparatorluğu ideali] Shack, 1938’den itibaren Richard Wagner, Friedrich Nietzsche ve Oswald Spengler üzerinden 1933’teki Nasyonal Sosyalist “Almanya dönüşüne” kadar doğrudan ve tutarlı bir entelektüel-tarihsel gelişmenin izini sürmeye çalışmıştır (Felken, 1988: 237). Spengler, son yıllarında kendini bir kez daha, başından beri dünya tarihinin ufkunun bir parçası olan ve ileri uygarlıkların tarihinin de dâhil edilmesi gereken bilimsel sorunlara adanmıştır. Aynı zamanda Spengler, Karar Yılları’nın ikinci cildi için “DİG” (Tehlikedeki Almanya) anahtar kelimesi altında notlar oluşturmuştur. Burada Nasyonal Sosyalizmi hesaba kattı ve onu daha önce siyasi düzeydeki kötülüklerin en büyüğü olarak tanımladığı Bolşevizm ile aynı kefeye koymuştur. Ancak bu notlarda Mussolini’ye olan hayranlığını sürdürmüştür. Ekim 1935’te Spengler, Friedrich Nietzsche’nin Nasyonal Sosyalizm çerçevesinde yeniden yorumlanmasını kabul etmek istemediği için Nietzsche Arşivi yönetim kurulundan istifa etmiştir. [Düşüncelerinde bazen tutarsızlıklar olmasına rağmen entelektüel bir namusu da vardır.] Spengler, 7-8 Mayıs 1936 gecesi Münih’teki dairesinde kalp yetmezliğinden öldü; beklenmedik ölümü “Nazi gizli servisi tarafından öldürüldüğüne dair söylentilere” yol açmıştır (Felken, 1988: 237).

Spengler’in demokrasi hakkındaki düşünceleri Batı’nın çöküşüyle bağlanabilir. Söz konusu ilişki onun tarih felsefesinde önemli bir yer tutar. Spengler, Batı kültürünün ilerlemesinin ve çöküşünün, belirli bir biyolojik döngüye sahip olduğu ve bu döngüde her kültürün bir yükseliş ve çöküş dönemi geçirdiği fikrini savunur. Batı’nın çöküşünü, içsel çürüme ve kültürel değerlerin aşındığı bir dönem olarak tanımlar. Demokrasi, onun için Batı’nın son döneminde, toplumların içindeki düzensizliği, çeşitliliği ve eşitsizliği yok sayarak, her şeyi eşitlemeye çalışan bir yönetim

biçimi olarak görünür. Bu eşitleme eğilimi, kültürel değerlerin bozulmasına yol açar ve toplumsal çeşitliliği ortadan kaldırarak kültürün canlılığını öldürür. Demokrasi, toplumda bireyselliğin ve elitizmin yok olmasına yol açarak, halkı sıradan ve homojen hale getirir. Bu, Spengler'in Batı'nın çöküşüne dair vurguladığı "medeniyetlerin içsel çürüme" fikriyle örtüşür. Demokrasi, bu içsel çürümenin bir aracı olarak, Batı'nın ruhsal ve kültürel yozlaşmasının hızlanmasına neden olur. Spengler'e göre, Batı kültürü, bu çöküşe doğru ilerlemektedir ve demokrasi bu sürecin bir yansımasıdır.

2. Spengler'in Felsefi Dünya Görüşü

Domenico Conte'ye göre Spengler ile tarihselcilik arasındaki ilişki sorulduğunda kaçınılmaz olarak Spengler'in felsefi sınıflandırması sorunuyla karşılaşmaktadır. Spengler, genellikle tehlikeli bir şekilde göreceliliğe yönelen görüşün daha radikal bir biçiminde olsa da sıklıkla tarihsiciliğin ve tarihselciliğin son aşamasına yerleştirilir. Conte, İtalyan filozof Paolo Rossi'yi Spengler'in bu sınıflandırmasının önde gelen temsilcisi olarak adlandırır. Ancak Spengler aynı sıklıkla tarihsicilik tarihinin dışında bırakılır ve başka bir felsefi geleneğe, yaşam felsefesine yerleştirilir. Conte, onu Neo-Kantçılığı ve değer felsefesini temsil eden bir Alman filozof olan Heinrich Rickert'in düşüncesini ön plana çıkaran bir düşünür olarak görme eğilimindedir (Conte, 2004: 102). Protestan ilahiyatçı Hans von Soden gibi çağdaşları ve filozof Gert Müller gibi daha sonraki Spengler araştırmacıları, çalışmalarında Spengler'in bir tarihçi olmadığını vurgulamaktadırlar. Soden (1956: 55) bu görüşü dile getirirken, Müller (1963: 488) de benzer şekilde onun tarihsel analizden ziyade felsefi bir perspektife sahip olduğunu savunmaktadır.

Tarihsel gerçekleri mutlak bir ruhun rasyonel olarak kavranabilir etkileri olarak yorumlayan Hegel'den farklı olarak Spengler, bu gerçekleri yaşamın gizeminin kaçınılmaz, rasyonel olarak anlaşılmaz etkileri olarak görmektedir. Yaşamın yaratıcı

gücünü organik olarak nitelendirmiştir. [İbn-i Haldun'un tezi gibi] O, yaşamın hayal gücüyle bağlantılı olarak duygusal ve sezgisel olarak somut olduğunu düşünmekteydi. Deneyimi bilincin ve düşünmenin temeli olarak tanımlamıştır. Bu varsayımla Spengler, egemen, idealist felsefe geleneğini terk etmiştir. Onun felsefesinin teorik bir felsefe olmadığı, akla ve hakikate olan inancını kaybetmiş düşünürlerin tutumu olduğu söylenmektedir. Hegel'in rasyonel ruh felsefesinin tersine, onun felsefesine "irrasyonelin metafiziği" denebilir (Schnädelbach, 1988: 174). Horst Thome, Spengler'in Batı'nın Çöküşü'nün "zamanın ilgili bilgi oluşumuna" ve "bilimsel temelde dünya görüşüne" atfedilebileceğini savunmaktadır (Thomé, 2002: 192). Buna karşılık Herbert Schnädelbach şöyle demektedir: "Felsefeyi bir dünya görüşü olarak gören herkes bilimsel felsefeden vazgeçmiş demektir." (Schnädelbach, 1988: 120). Belçikalı antik tarihçi David Engels, Spengler'in düşüncesinin "tarih yazımı, felsefe, politika ve kehanet arasındaki sahipsiz bölgede yer aldığını" düşünmektedir (Engels, 2021: 41).

Spengler bir Alman milliyetçisi ve cumhuriyetçiliğin eleştirmeni olarak kabul edilmektedir. O, Weimar dönemi Muhafazakâr Devrimi'nin önde gelen üyelerinden biridir. *The Decline of the West*'in girişinde Spengler, Johann W. von Goethe ve Friedrich Nietzsche'yi başlıca ilham kaynakları olarak göstermektedir. Eserlerinde özellikle Goethe'nin vitalizmi ve Nietzsche'nin kültürel eleştirisi ön plana çıkmaktadır. "Hemen hemen her şeyi borçlu olduğum kişilerin isimlerini bir kez daha anmam gerektiğini hissediyorum: Goethe ve Nietzsche. Goethe bana yöntemi verdi, Nietzsche ise sorgulama yeteneğini..." (Spengler, 1926: 14). Spengler aynı zamanda Alman tarihçi Eduard Meyer'in önerdiği evrensel ve döngüsel dünya tarihi vizyonundan da etkilenmiştir (Engels, 2019: 7). Medeniyetlerin, canlı varlıklarla karşılaştırılabilir bir evrimsel süreç yoluyla ilerlediği inancının izi klasik antik çağlara kadar uzanabilmektedir. Ancak bu düşünürlerin Spengler üzerindeki etkisinin boyutunu değerlendirmek oldukça zordur. Spengler'in siyasi felsefesi tamamen Batı'nın kendisini dünya

hâkimiyeti için acımasız bir mücadeleyle karşı karşıya bulduğu fikriyle doludur.

Spengler'in çalışmaları, Batı'nın Çöküşü'nde felsefi bir teori olarak oluşturulmadan önce şiirsel yazılarında araştırdığı, tarih olarak dünyaya dair formalist bir vizyon etrafında inşa edilmiştir. Spengler'in düşünce evrenin tam merkezinde "Batı'nın Çöküşü" ve "Döngüsel Tarih" tezi bulunmaktadır. Kamuoyunda muazzam bir başarı elde eden bu çalışma, evrensel tarihin morfolojisinin özetlenmesine yönelik bir girişimdir. Bu çalışmasında Spengler, medeniyetlerin doğal bir doğum, gelişme ve çürüme döngüsünden geçtiğini ve dar materyalizmin ve kentsel kaosun kurbanı olan Avrupa'nın son aşamada, daha verimli mevsimleri bilen dünyanın henüz kışında olduğunu savunmaktaydı. Spengler'e göre tarihsel gelişim, Aydınlanmanın ilerleme perspektifinden değil, büyük uygarlıkların gelişimi (doğum, zirve, gerileme) gibi doğa bilimleriyle aynı düzeyde görülmelidir. Toplumlar kendi içlerinde mutlak değerleri taşıyarak gelişirler, dışarıda ise göreceli bir nitelik kazanırlar. Batı'nın gerilemesinin kökeninde tam da bu değerlerin çürümesi yatmaktadır. Avrupa, kendini arındırıp manevi değerlerine ve asli mevcudiyetine kavuşturamadığı sürece bu durumu düzelmeyecektir (Kendi hırslarına boyun eğen kökten bir köleci medeniyettir).⁷

Filozof, kitabı okumayanlar tarafından bile çok eleştirilmiştir.⁸ Thomas Mann, Spengler'in kitabını okumanın Arthur Schopenhauer'ı ilk kez okumak gibi olduğunu söylemiştir. Akademisyenlerin hepsi aynı tepkiyi vermemiştir. Max Weber,

⁷ Burada "kökten bir köleci medeniyet" ifadesi, Batı'nın kendi çıkarlarını her şeyin önüne koyarak manevi değerlerden uzaklaşmasını ve bu yönüyle bir tür ahlaki bağımlılık veya materyalist esarete sürüklenmesini ifade etmektedir. Bu kavram, fiziksel kölelikten ziyade, Batı medeniyetinin kendi hırslarına ve tüketim odaklı yapısına esir düşmesi anlamında yorumlanmalıdır.

⁸ Tecrübesiz bir yazarın amatör girişimi ve bilim dışı yaklaşımı tarihçileri rahatsız etmiştir.

Spengler'in "çok usta ve kültürlü bir amatör" olduğunu söylerken, Karl Popper tezlerini "nafile" olarak damgalamıştır. Antik çağın büyük tarihçisi Eduard Meyer, Spengler hakkında olumlu görüşe sahipti, ancak aynı zamanda onu eleştirmekteydi. Spengler'in karanlığı, karamsarlığı, sezgiciliği ve mistisizmi kolaylıkla eleştirilmekteydi. Spengler, Johann Wolfgang von Goethe, Wilhelm Dilthey, Friedrich Nietzsche (özellikle Ebedi Dönüş teorisi) ve erken Yunan düşüncesinden etkilenmişti (Croce, 1932: 57-60). Ancak Ludwig Wittgenstein Spengler'in kültürel karamsarlığını paylaşıyordu (DeAngelis, 2012: 6). Spengler'in felsefesini anlatan "Düşünceler", "İnsan ve Teknik: Yaşam Felsefesine Bir Katkı", "Batının Çöküşü" eserleri Türkçeye tercüme (1997) edilmiştir. Dergâh Yayınlarından çıkan Batı'nın Çöküşü eseri "Materyalist hümanistlerden, ütopyalardan, 'daha iyi bir dünya' taraftarlarından nefret ederdi. Ona göre barış, tek taraflı bir çözüm şeklidir. İnsanın makina karşısındaki tavrını eleştirir. Mühendisler birer 'makina papazı' olmamalıdır. Makina dünyaya hâkim olduğu sürece her Avrupalı ona hayranlık duyacaktır. Buna karşılık Hintli, Çinli veya Doğulu herhangi bir insan ondan içten içe nefret etmektedir. Fakat sanayiye ve zengin olmaya kim karşı çıkabilir?" (Spengler, 1997: 4-9) sözleriyle tanıtılmıştır. Giderek teknolojikleşen/makineleşen dünyada Spengler'in düşünceleri daha bir anlam ve önem kazanmaktadır.

3. Spengler'in Yapıtlarının Yorumlanması

Spengler'in ilk yayımlamış olduğu kitabı, 1904 tarihli *Der metaphysische Grundgedanke der heraklitischen Philosophie* (Herakleitos Felsefesinin Metafizik Fikri Temelleri)'dir. Kitap, A) Saf Hareket: İlk formülasyon, Bir enerji süreci olarak evren, Yangın, Doğanın organik biçimsel ilkesi, İkinci formülasyon, Gegen teoremlerinin savaşı B) Biçimsel Prensip: Genel olarak form fikri, Hareketin koşulu olarak form, Birlik içindeki zorunluluk fikri kısımlarından oluşmaktadır (Spengler, 1904: 3). Herakleitos'a kadar 5. ve 6. yüzyılda Yunan felsefesi bir ekol değildi. Antik

Yunanlılar, olgunluk açısından kendi zamanlarından çok daha üstün ve şaşırtıcı derecede yaratıcı, tıpkı daha sonra felsefenin ortaya çıktığı zamanda olduğu gibi, bir dizi bağımsız, güçlü düşünüre ulaştılar. Atina'daki düşünce merkezlerinin zirveleri [filozoflar] tarihte bir daha gerçekleşmedi. [Antik Yunan felsefesindeki filozoflar ayarında pek fazla düşünür bir daha ortaya çıkmadı/gelmedi. Yunanistan hiçbir zaman bunlardan daha güçlü insanlar yetiştirmemiştir.

Biri diğerini takip ederek, ustaca vuruşlarla, eleştirelilikten başka bir şey olmayan ve katı bilimin gereklerini yerine getirme niyetiyle, ancak yüksek bir sezgi ve anlayışla kozmosun bir resmini yaratmışlardı. [Kendilerine özgü bir evren tasavvurları vardı.] Geçmişini ve geleceğini kapsayan, dünyanın anlamına ilişkin güçlü bir bakış açısı öngörmüşlerdi. Bu anlamda kişinin performansını değerlendirmesi gerekir. Burada, Aristoteles'in sahip olduğu soğukkanlı ayırım ve inceleme katılığı yerine, Goethe'nin deyişiyle, "kesin duyuşal fantezi", figürlere ve düşüncelere yönelik bir yönelim, onların soyut sonuçlarına, kavramlarına ve yasalarına bağlı olmayan salt bir felsefe bulunur. Aralarında yalnızca en derin ama aynı zamanda en çok yönlü ve kapsamlı ruh olan Anaksimandros'un sistemleriydi (Spengler, 1904: 6). Antik Yunandaki filozofların sahip olduğu eşitliği koruyan evrendeki yaşamın içeriğini oluşturan sonsuz ve hiç bitmeyen bir mücadele fikri Yunan sanatının yüksek bir yaratımıdır. Efesli Heraklitos, varlık kuramını ateş üzerinden kurmuştu. Herakleitos'un papirüs üzerine tek bir eser ürettiği söylenir; bu eser günümüze ulaşamamıştır, ancak bu çalışmanın yüzden fazla parçası diğer yazarların alıntılarıyla günümüze ulaşmıştır. Başlık bilinmiyor, ancak daha sonraki birçok yazar bu esere ve diğer Sokrates öncesi eserlerine "Doğa Üzerine" olarak atıfta bulunmaktadır. Herakleitos, çok sayıda yoruma konu olmuştur. Herakleitos, maddi monist veya süreç filozofu; bilimsel bir kozmolog, metafizikçi ve dini düşünür; ampirist, rasyonalist, mistik; geleneksel bir düşünür olarak görülmüştür. Herakleitos'un felsefesinin ayırt edici özellikleri

karşıtların ve değişimin ya da akışın birliğidir. (Stokes, 1961, s.480) Diogenes Laërtius, Herakleitos'un felsefesini şu şekilde özetliyor: "Her şey karşıtların çatışmasıyla kaimdir ve şeylerin toplamı bir ırmak gibi akar." [Her şey akar. Aynı ırmakta da iki kez yıkanılmaz!] Aristoteles'e göre Herakleitos bir diyaletteistti veya çelişkisizlik yasasını reddeden biriydi (Stokes, 1961: 480). Bir bütün olarak bakıldığında Herakleitos'un düşünce dünyası, güçlü yüceliğiyle Aeschylus'un trajedilerine eşittir. Onun felsefesi görkemli bir şiir ya da kozmosun büyüğü trajedisi gibi görünmektedir (Spengler, 1904: 51).

Spengler'in ikinci kitabı olan *Der Untergang des Abendlandes. Umriss einer Morphologie der Weltgeschichte* (Batı'nın Çöküşü: Dünya tarihinin morfolojisinin ana hatları) tam manasıyla bir baş yapıttır.⁹ II Ciltlik yapıt temelde; "Giriş, Sayıların Manası, Makrokozmos (Büyük evren-âlem-i kübra): Dünya görüntüsünün ve uzayın meselesinin sembolikliği, Makrokozmos: (Büyük evren-âlem-i kübra): Apollinian, Faustian ve Magian Ruhu, Ruh görüntüsü ve hayat duygusu: Budizm, stoacılık, sosyalizm, Faustian ve Apollinian Tabiat Bilgisi, Kaynak ve yöre: Üstün kültürler grubu, Arap kültürünün meseleleri: tarihi, sözde değişim (Pseudomorphoses), Arap kültürünün meseleleri: Magian ruh, Magian Hristiyanlığının dinleri, Arap kültürünün meseleleri: Pisagor, [Hz.] Muhammed, Cromwell (Cromwell), Devlet, Devlet ve Tarih, İktisadi Hayatın Şekil dünyası: Para, Siyaset Felsefesi, Ekonomik hayatın şekil dünyası: Makine" kısımlarından oluşmaktadır (Spengler, 1997: 7-10).

Spengler'in düşüncelerini anlamlandırırken, onun tarihsel süreçleri belirli döngüler çerçevesinde ele aldığını unutmamak gerekir. Ona göre, her medeniyetin kendine özgü bir doğuş, gelişme ve çöküş aşaması vardır. Bu bağlamda, Batı medeniyetinin de kaçınılmaz bir gerileme sürecine girdiğini savunmuş ve kültürel morfoloji yaklaşımıyla tarih felsefesine özgün bir perspektif

⁹ Makale yazarının tespittir.

kazandırmıştır. “Düşünür kendi görüş ve anlayışına göre zamanı simgeleyen insandır. Seçme hakkı yoktur: düşünmesi gerektiği gibi düşünür. Geniş manada gerçek onun için doğuşunda meydana gelen dünyanın görünümüdür. Keşfetmediği fakat kendi içinde bulduğu şeydir. Kendisinin bir tekrarıdır: sözle açıklanan öz benliğidir; hayatını ilgilendirdiği kadarıyla değişmez bir öğreti halini alan kişiliğinin anlamı, gerçeğe hayatı birbirinin aynıdır çünkü. Tek önemli olan bu simgeleşmedir, insanlık tarihinin kabı ve ifadesidir. Bundan çıkan sayısız bilgiç felsefi eserler gereksizdir, sadece profesyonel edebiyatın gövdesini şişirmeye yarar.” (Spengler, 1997: 11). Spengler, kültürel morfolojik açıdan Batı Avrupa-Kuzey Amerika’yı diğer yedi gelişmiş kültürle karşılaştırmaktadır. Bu şekilde belirli bir tarih felsefesinin panoramasını yaratmıştır. Birinci Dünya Savaşı öncesi ve sırasındaki deneyimleri yansıtmış ve dönemin devrimci koşullarından ilham almıştır.

Yazar, 1904 yılında Herakleitos felsefesinin metafizik temel fikri adlı tezinde bir karşılaştırmının başlangıcına ulaşmıştı. Bu yaklaşımlar zaten antik ve Batı kültürünün gelişimini etkilemiştir. “O halde buluşumun özünü ‘gerçek’ diye adlandırabilirim, ya da benim için gerçek ve inancıma göre, gelecek zamanın idareci akılları için gerçek; kan ve tarihin empoze ettiği şartlardan ayrı kendi başına bir gerçek değil bu, olabilmesi de imkânsız, itiraf edilmelidir ki o yılların fırtınası ve baskısı içinde yazdıklarım gözümün önünde açıkça duran şeylerin çok eksik bir ifadesiydi. Bunları izleyen yılları, olaylar arasında ilişkiler kurmak ve fikrimi en güçlü şekilde sunmama yarayacak ifade tarzlarını bulmak görevine adadım.” (Spengler, 1997: 12). Olaylar arasındaki kültürlerarası karşılaştırmalar (sanatsal ve entelektüel-tarihsel niteliktekiler dâhil) Spengler’in zamanında hiçbir şekilde yeni değildi ve hatta Spengler üzerindeki etkisi hafife alınmaması gereken Georg Wilhelm Friedrich Hegel’in etkili tarih felsefesinin bir parçasıydı. “Bu şekli mükemmelleştirmek imkânsızdı, hayatın kendisi yalnız ölümle son bulur. Fakat eserin ilk kısımlarını bile bugün ifade

edebileceğim kesinlik seviyesine getirebilmek için bir deneyde daha bulundum ve böylece umutlar ve hayal kırıklıkları, değerleri ve yanlışlıklarıyla bu kitaptan ayrılıyorum.” (Spengler, 1997: 12).

Spengler, kendi felsefesiyle olan bağlantısından yola çıkarak tezinde- ve şimdi de ana çalışmasında sistematik olarak- tüm yüksek kültür tarihini iddiasında olan metafizik kökenli bir sistem geliştirmiştir. “Tabii, daima geçmişte yaşayan ve bunun için sadece varının öncüsü için düşünülen bir fikre karşı çıkanlardan ‘kötümserlik’ çılgınlıkları yükselmiştir. Ne var ki ben, hareketin kaynağını aramanın hareketle eş manada olduğunu hayal eden insanlar için yazmadım; tanımlamalarla uğraşanlar kaderin ne olduğunu bilmezler.” (Spengler, 1997: 12). Batı'nın gelecekteki gelişimine ilişkin öngörü, önceki bir refah döneminin ve ardından gelen daha uzun bir gerileme döneminin gerekli ve esasen “doğal” sonucu olarak anlaşılan ünlü “çöküş” tezini formüle eder ve ardından gelen karakteristik “Fellachen Kültürsüzlüğü” ile birlikte gelir. Bu yorum, Birinci Dünya Savaşı öncesinde hala yaygın olan insanlık tarihinde sürekli ve tarihsel olarak gerekli ilerleme fikrinin yerini almaktadır. “Buna rağmen, bir kaderin bu kültürün içine ve gelişmesinin bu anına paranın son zaferlerini kutladığı, sezarizmin sessiz, sağlam adımlarla başarıya yaklaştığı anda, yönümüz, arzu edilmiş ve mecbur tutulmuş olarak, bizim için dar sınırlar içine yerleştirilmiştir, hayatın diğer hiçbir şekli yaşanmaya değmez. Biz şuna veya buna erişme özgürlüğüne değil fakat gerekli olanı yapma veya hiçbir şey yapmama özgürlüğüne sahibiz. Tarihin gerektirdiği görev kişiyle beraber veya ona karşı başarılacaktır (Spengler, 1997: 559).

1912'den beri sabit kalan ana başlık her zaman yanlış anlaşılmalara neden oluyordu. Karanlık vurgulu formülasyonu, Otto Seeck'in 1895 ile 1921 yılları arasında yayımlanan Antik Dünyanın Çöküşü Tarihi adlı eserine dayanıyordu. Spengler'in morfolojiyi de içeren felsefi temelleri, geleneksel ve (o sırada) güncel-çağdaş felsefenin eklektik yeniden düzenlemeleridir. Kitap üç ana terime odaklanıyordu: Dokunma ve gerilim, Gestalt ve yasa, Güç iradesi.

Morfolojik yaklaşım Spengler'in Goethe'yi alımlamasına kadar uzanır. 19. yüzyıldan beri canlılara (bitkilere) dinamik varlıklar olarak bakılmaktadır. Bu şekilde anlaşılan morfolojik bir anlayış, yaşayan, gelişen formların (Goethe'ye göre) özellikle gençlik, olgunlaşma, yaşlanma ve ölüm aşamalarından geçtikleri varsayımıyla ortaya çıkar. Spengler, doğa bilgisinin bir yöntemi olarak morfolojiyi tarih bilgisine aktarır. "Tarih olarak dünya" ancak onun biyolojik özü kavrandığında ortaya çıkar. Yaşamın kozmik seli, kaotik dünya olaylarına rastgele dökülmez, daha ziyade felsefi perspektife göre, büyük iç homojenliğe sahip birimler halinde, gelişmiş kültürler ve bunların tarihsel seyri içinde organize edilirler. Bu nedenle Spengler'in yöntemi, yaşam felsefesine vurgu yapan organolojik bir dünya görüşüne indirgenmektedir. Ona göre sadece bitkiler ve hayvanlar değil, insanın yapay ifade biçimleri, sanat, toplum, politika ve devlet de yaşamın birimleridir. Bunlar da değiştirilemez süreci içinde tarihi belirleyecektir.

Spengler'a göre, başlangıçta kullanılan biyolojik terimler metafor değildi. Bunları daha ziyade politik ve sosyal süreçleri tanımlamak için gerçekçi ve doğal terimler olarak değerlendirmiştir. Spengler, morfolojik tarih görüşünün himayesi altında, gelişmiş kültürün dünya tarihinin en asil birimi ve taşıyıcısı olduğunu öne sürmektedir: "Kültürler organizmalardır. Dünya tarihi onun genel biyografisidir." [Mısır kültürü, Babil kültürü, Hint kültürü, Çin kültürü, Antik Çağ Yunan kültürü, Arap kültürü, Aztek kültürü, Batı kültürü, Rus kültürü vs.] Tarihin anlamı, antik - orta çağ - modern şema gibi doğrusal/ çizgisel tarih fikirlerinde değildir. Tarih döngüseldir, bu süreç ileri kültürlerin yükselişinde ve düşüşünde yerine getirilir. Spengler, bu kült eserinde; Morfoloji ve Tarih Felsefesi, Yüksek kültür, Benzerlik ve eşdeğerlik, Eşzamanlılık, Organik kültürel gelişim, Kültür ve medeniyet, Apollonvari, büyülü, Faustvari, Kültürel ilişkiler, Psödomorfoz, Anti-demokratik eğilim, Emperyalizm ve Sezar Kültü, Irk kavramı ve Yahudi karşıtlığı, Karşılaştırmalı dinler, ikincil dindarlık, Ekonomik yaşam biçimleri, Gelecekteki beklentiler vb. konulara ayrı bir ehemmiyet

vermektedir. Spengler'in ana çalışması Avrupa'daki entelektüellerde hem heyecan hem de reddedilme duygularını uyandırmıştır.

Bu kitabın muazzam etkisi ve yeniliğin yarattığı heyecan verici izlenim, yalnızca Almanya'nın savaştaki yenilgisinden psikolojik olarak anlaşılabilir. Yazarın sesi aslında Almanya'nın sözcüklerden oluşmuş bir isyanı yahut başkaldırışı gibidir. 1954 yılında György Lukács, Spengler'in çalışmalarını "Aklın Yıkımı" adlı kitabında ağır bir şekilde eleştirir ve bunu "amatör", "sözde tarihsel" ve "irrasyonel" olarak nitelendirir. Ona "nedenselliği ve yasaları reddettiği, bunları belirli çağların tek tarihsel fenomenleri olarak tanıdığı, bilimsel ve felsefi metodoloji açısından herhangi bir yetkinliğini reddettiği" ve "analojinin yerine nedenselliği koyduğu" ve (çoğunlukla sığ) benzerlikleri kendi kanonu haline getirdiği" için saldırır (Lukács, 1962: 459). Spengler'e saldıranların çoğunda bu çapta bir eser yazamadıkları için entelektüel bir hazımsızlık da vardır. Spengler, kitabını Avrupa merkezli tarih görüşünün, özellikle de tarihin doğrusal "antik - ortaçağ - modern" başlığına bölünmesinin reddedilmesini içeren, toplumsal çöküşün spesifik bir metaforu olan "Kopernik'in görüşlerinin tersine çevrilmesi" olarak tanıtmıştır (Gavazov, 2018: 15). Yazar, ekonomi politik ile politikayı, bilim ile matematiği, görsel sanatlar ile müziği bir araya getiren tarihsel bir sentez geliştirmiştir. Spengler aynı zamanda medeniyetler çatışmasının romantizmine ve dünyanın sonunun melankolisine kapılan son yazarlardan biridir. Her kültürün kendi mirası, değerleri ve kader anlayışı tarafından belirlenir. Spengler'in görüşleri pozitivist ve bilimsel görünmeye talip tezleri savunanları sarsmıştır. Spengler'in kitabı, diğerlerinin yanı sıra, yalnızca Batı'nın değil, 17 farklı medeniyetin büyüme ve çöküş döngülerini de analiz etmektedir. Benzerlikleri tespit ederek hepsinin aynı döngüye sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Spengler'in bir sonraki çalışması *Preußentum und Sozialismus* (Prusyacılık ve Sosyalizm) kitabıdır. Bu metin Oswald Spengler'in polemikidir. Spengler, Prusyacılığı ve sosyalizmi, hâlâ yapım

aşamasında olan ana çalışmasının bazı bölümlerinin tohumu olarak tanımlamıştır. Spengler, Hohenzollern monarşisini sona erdiren 9 Kasım 1918'deki siyasi ayaklanmaya Almanya'nın trajik tarihinin daha geniş bağlamında bakmaktadır. Almanya'nın karakteristik özelliği olan olgusal farkındalık eksikliği, devrimlerin tarzına kadar siyaseti büyük ölçüde şekillendirmektedir. 1918'de monarşinin çöküşü sonucunda "İngiliz parlamenterler arasında en ufak bir siyasi yeteneği olmayan" unsurlar iktidara gelmiştir. Marksist proletaryanın ayaklanması, 1917'deki liberal yıkımların hemen ardından gelmiştir. "Aptallığın devrimini, kötülüğün devrimi izledi. (...) Bu durum, Alman tarihinin en anlamsız eylemiydi." (Spengler, 1919: 9). Devrim, Batı kültürünün sona erdiği bir zeminde seyrini sürdürmektedir. Spengler'in bakış açısı, Batı'nın gerilemesiyle gelişen kültürün tarihsel-felsefi ve morfolojik yorumuna karşılık gelmektedir. Spengler, "sosyalizmi" yorgun Batı Avrupa-Kuzey Amerika kültür alanının sığındığı "dünyanın son hava sahası" olarak görmekteydi.

Yükselen Faust imparatorluğundaki son iktidar savaşı, gelecekteki devletin ve ekonomik anayasanın kapitalist mi yoksa sosyalist mi olması gerektiği konusundaki temel soruyu içermektedir. Aynı şekilde Batı'nın ahir zamanının gelecek şiddet dolu insanları hangi koşullar altında güçlerini geliştireceklerdir? Spengler'a göre bu soru "dünyanın kaderi"nden başka bir şey ifade etmemektedir (Spengler, 1919: 103). Spengler açısından, Batı Avrupa topraklarında siyasi ve ekonomik tarzlardaki çeşitli "düşünce okulları" birbirleriyle rekabet hâlinindedir, bunlar: İngiliz liberalizmi, Fransa anarşizmi ve Alman (Prusya) sosyalizmidir. Almanya, daha doğrusu Prusya'nın içgüdüğü şuydu: Güç bütüne aittir. Birey ona hizmet eder. Her şey egemendir. Kral, devletin yalnızca ilk hizmetkârıdır (Büyük Frederick). Herkes yerini bu konumda alır. Emrolunur ve itaat edilir. Prusya sosyalizmi esasen "İngiliz liberalizmi ve Fransız demokrasisi açısından liberal olmayan ve anti-demokratik" bir rejimdir. Aynı zamanda devrim karşıtıdır (Spengler, 1919: 15).

Spengler hem Alman işçilerine hem de Alman halkının üst sınıflarına hitap etmektedir. İşçiler kendilerini Marksizm ideolojisinden kurtarmalıdır, çünkü “işçi için yalnızca Prusya sosyalizmi vardır ya da hiçbir şey yoktur.” Ancak muhafazakâr sınıfların da modası geçmiş düşünceye dayalı önyargılarından vazgeçmeleri gerekir. Spengler’in açıkça söylediği gibi, prensipte demokrasiyi kabul etmek zorundasınız. Ancak Prusya Sosyalizmi Batı İngiltere’deki koşullardan çok uzak bir demokrasi anlayışını içermektedir. Spengler, Prusya sosyalist fikri ile iktidar fikri arasındaki içsel bağlantıyı vurgulamaktadır. Prusya aristokrasisi sosyalizme ulaşırsa, Almanya için yeni küresel siyasi zirvelere giden yol hazırlanacaktır (Spengler, 1919: 17). Kitap; Giriş, Devrim, Bir yaşam biçimi olarak sosyalizm, İngilizler ve Prusyalılar, Marks, Uluslararası isminde yedi bölümden oluşmaktadır. Bu küçük çalışma, “Batı’nın Çöküşü”ne, özellikle de ikinci cilde yönelik, hatta bazıları tüm bu felsefenin geliştiği tohum olan notlardan ortaya çıkmıştır. “Sosyalizm sözcüğü, zamanın en derin ama en gürültülü sorununu tanımlamıyor. Herkesin buna ihtiyacı var. Herkes farklı bir şey düşünüyor. Herkes sevdiği ya da nefret ettiği, korktuğu ya da arzuladığı şeyleri bu sloganın içine koyar. Ama hiç kimse tarihsel koşulların darlığını ve genişliğini gözden kaçırmıyor. Sosyalizm bir içgüdü mü yoksa bir sistem mi? İnsanlığın nihai hedefi mi, yoksa bugünün ve yarının durumu mu? Yoksa sadece tek bir sınıfın talebi mi? Marksizm ile aynı mı?” (Spengler, 1919: 3). “Tüm istekli insanların hatası, olması gereken ile olacak olanı karıştırmalarıdır. Oluş hakkında net bir görüşe sahip olmak ne kadar nadirdir! Bu devrimin yolunu, anlamını, süresini ve sonunu anlamış birini hâlâ göremiyorum. İnsanlar anları dönemlerle, gelecek yılı gelecek yüzyılla, fikirleri fikirlerle, kitapları insanlarla karıştırıyorlar. Marksistler yalnızca olumsuz yönde güçlüdürler; olumlu yönde ise çaresizdirler. Sonunda ustalarının bir yaratıcı değil, yalnızca bir eleştirmen olduğunu ortaya çıkarırlar. Okuyucu dünyası için Marksizm’de konseptler bırakılmıştır. Edebiyatla doyurulmuş, edebiyatla eğitilmiş ve bir arada tutulan proletarya, günün

gerçekliğini reddettiği ve onu temsil etmediği sürece yalnızca bir gerçekliktir. Bugün bundan şüpheleniyoruz; Marx sadece sosyalizmin üvey babasıydı. [“Ben Karl Marks’ım ama bir Marksist değilim.”] Onda, sosyal eleştirisinden daha eski, daha güçlü, daha derin özellikler vardı. Onsuz oradaydılar ve onsuz ve ona karşı gelişmeye devam ettiler. Bunlar kâğıt üzerinde değil, kanla yazılmıştı. Ve geleceğe yalnızca akacak kan karar verir.” (Spengler, 1919: 4-7).

Spengler’in dördüncü yapıtı *Neubau des Deutschen Reiches* (Alman İmparatorluğu’nun Yeniden İnşası) dır. Spengler’in yazıları, Almanya’nın Birinci Dünya Savaşı’nı kaybettikten sonra (1914-1918) yaşadığı kriz yıllarına denk gelmektedir. Kasım Devrimi (9 Kasım 1918), Versailles Antlaşması’nın (1919) dayattığı barış, sağdan ve soldan gelen ayaklanmalar ve huzursuzluklar, son olarak Ruhr bölgesinin Fransa tarafından işgal edilmesi, ardından gelen enflasyon ve sağcı hareketler Hitler Darbesi’ne (1923) kadar Bavyera’daki aşırılık yanlısı ayaklanmalar, istikrarsız Weimar Cumhuriyeti’nin tarihsel panoramasını oluşturmuştur. Siyasi ve askerî sınıflandırmanın kaldırılması, Alman Reich’inde bazen siyasi gerçeklere karşı kızgınlığı ve savunmayı körüklemiştir. Spengler’in kendisi de tüm bu komplekslere/ karmaşaya katılmıştır ancak Almanlar arasındaki gerçekliğin yaygın inkârını paylaşmamaktadır. Yani bu kitap kahramanca tavırlardan değil, siyasi, sosyal ve ekonomik sabrın gereklerinden bahsetmektedir. Spengler’in Almanya’nın mevcut durumuna ilişkin teşhisi, (kendisinin karakteristik özelliği olan) parlamentarizm ve demokrasiye karşı temel bir nefreti içerecek şekilde genişletmiştir (Spengler, 1924: 2-6). Spengler’in inandığı gibi gelecek, yukarıdan gelen otoriter, buyurgan jest, “hükümet gücünün yüksek düzeyde sorumlulukla olağanüstü güçlendirilmesine” aittir. Alman İmparatorluğu’nun yeni inşası; Bataklik, Kamu hizmeti ve kişilik, Yetiştirme veya eğitim, Görevler sonucu kanun, Alman para birimi, Vergi bolşevizmine karşı, Emek ve mülkiyet, Dünyanın durumu hakkında bölümlerinden oluşmaktadır (Spengler, 1924: 3). Spengler,

Almanya'nın yeniden dirilişinin aynı zamanda somut eğitim düzeyinde de hazırlanması gerektiğine inanmaktadır.

Filozofun beşinci yapıtı; Politische Pflichten der deutschen Jugend. Rede gehalten am 26. Februar 1924 vor dem Hochschulring deutscher Art in Innsbruck (Alman gençliğinin siyasi görevleri. 26 Şubat 1924'te Innsbruck'taki Alman tarzı üniversite arenasının önünde yapılan konuşma) "Almanya şu anda sahte bir sakinlik içinde. Bir bireyin ticari becerisi, tüm beklentilerin aksine, para birimimizin değer kaybıyla bağlantılı olduğu sürece ekonomimizin korkunç gerilemesini dışarıdan engellemeyi başardı, ancak bu bile tek başına en geniş çevrelerde fikir uyandırmak için yeterli oldu. Gücümüzün ve umutlarımızın çöküşüyle ve son beş yılda bunların yerini alan şeylerle o kadar yoksullaştık, o kadar yoksullaştık ki tüm büyüklük ve onur standartlarından o kadar mahrum kaldık, her günkü gerçeğin ta kendisi sadece yoksulluktu. Bireyin küçük ekonomik yaşamının daha sakin bir biçimde gerçekleşmeye başlaması, milyonlarda artık her şeyin yeniden yolunda olduğu hissini uyandırmaya yetiyor. Öte yandan daha da iç karartıcı bir tabloyla karşılaşıyoruz. Dünya milletleri arasında bir halk olarak dün ne olduğumuzu unuttuk ve öğrendik. Sadece mutsuz olmakla kalmıyoruz, aynı zamanda şerefsiz de oluyoruz. Her cüce halkına tanınan insanın, elinde silahlarla kendini koruma hakkı elimizden alındı. Artık bağımsız ulusların saflarına ait değiliz. Başkalarının iradesinin, nefretinin ve avının nesnesi haline geldik. Dünyanın dört bir yanındaki ordular ve filolar yeni kararlara hazırlanırken, biz Alman topraklarındaki bir Fransız ordusunun bedelini Alman parasıyla ödüyoruz; bu bizim anti militarizmimizdir. Ve bunu yakıcı bir utançla hisseden kaçımız var? Sayısız insan için bu, gölgesinde küçük bir mutluluk köşesi inşa etmek için katlanmak zorunda olunan ve kabullenilebilen bir durumdur ve bu da mümkündür. Alman gençliği bu görüşleri paylaşmıyor. Belki de günümüzün teselli edici özelliklerinin en teselli edicisi, bu utanç verici kaderin kabul edilmesinin, büyük ölçüde içinde yaşadıkları ve yalan söyledikleri isimsiz sefaletle rağmen, eğitimli sınıflarımızın gençleri

arasında olduğundan daha az halkın herhangi bir kesimi arasında daha az onay görmesidir. Benim için umut, Avrupa halkları arasında en genç ve en taze olan Almanların, bir gün, büyüyen nesil aracılığıyla, içsel güçleri, bozulmamış sağlıkları ve uygun olan her şeye rağmen kendi sağlıkları sayesinde tarihi bir rol oynayabilecekleridir” (Spengler, 1924: 1-7). Kitap, Rusya’nın ikili yüzü ve Doğu’daki Alman sorunları, Alman gençliğinin siyasi görevleri ve Dünya siyasetinin yeni biçimleri diye üç bölümden oluşmaktadır.

Yazarın altıncı kitabı *Der Mensch und die Technik: Beitrag zu einer Philosophie des Lebens*. (İnsanlar ve Teknoloji: Yaşam felsefesine katkı) yapıtıdır. Oswald Spengler’in felsefi bir yazısıdır. İnsan ve Teknoloji, teknik süreçlerin modern dünyadaki konumu veya kültürel eleştirisi üzerine basit bir düşünce değildir. Daha ziyade Spengler, çağdaş teknolojinin zorunlu olarak Batı düşüncesine derinden kök salmış Faustvari bir yaşam dürtüsünden doğduğunu ve bu dürtüyle birlikte yok olacağını göstermeye çalışmaktadır. Spengler, eğitim, gelenek ve hümanist değerlerin ‘gerçek kültürünü’ gerçeklik, devlet, ekonomi ve politika alanından katı bir şekilde ayırmanın yanlış olduğunu belirtmektedir. Spengler’e göre, ilerleme ideolojisi bayrağı altında teknoloji, insanın mutluluğunu (hiçbir şey yapmamak ve keyifli bir hayat sürmek) sona erdiren bir araç olarak görülmektedir. Ancak insan bu şartlara uygun yaratılmamıştır; süreç “kısmen de olsa kitlesel cinayete ve intihara yol açacaktır.” Ancak teknolojinin özü, makinelerin modern dünyasına daraltılarak ortaya çıkarılamaz. Daha ziyade teknoloji, insanlık tarihinin çok eskilerine dayanan, hatta hayvanlarda bile bulunabilen bir yaşam taktiğidir. Doğadaki serbest dolaşım, yaşamla baş etmeye yönelik özel ‘araçların’ gelişimini teşvik etmektedir. Kitapta özellikle; Gereksinimler, Teknolojinin doğası, Bir yaşam taktiği olarak teknoloji, Yaşam mücadelesinde gelişmeler, Teknoloji, hayat ve kader, Otçullar ve yırtıcılar, Yaşamın ilkesi olarak yağma, Teknoloji uzmanlığı, Sosyal derneklerde teknoloji, Faustian anlayış, Kendini yok etme, Ekolojik felaket, Dünyayı

Yağmalamak, Teknolojiye ihanet konuları ustalıkla yorumlanıp incelenmektedir (Spengler, 1931: 1-10). Oswald Spengler'in İnsan ve Teknoloji adlı eseri, kitabın yazılmasından yaklaşık seksen yıl sonra bugün, dikkate değer ölçüde doğru olduğu ortaya çıkan bir dizi tahmin içermektedir. Spengler, büyük çevre sorunları, sayısız hayvan türünün yok olması ve Batı endüstrisinin Üçüncü Dünya'ya giderek daha fazla yer değiştirmesi öngörüsünde bulunmuştu. Spengler'e göre teknoloji, insanlara yalnızca doğanın güçlerini dizginleme fırsatı vermekle kalmamış, aynı zamanda insanları doğadan da uzaklaştırmıştır. Modern makine teknolojisi, doğal ve organik olanın pahasına kültürümüze giderek daha fazla hâkim olmaktadır. Ayrıca Batı'daki insanların er ya da geç giderek yapaylaşan yaşam tarzlarından bıacaklarını da öngörmüştür. Yarattıkları medeniyete yavaş yavaş karşı çıkacak ve ondan nefret edeceklerdir. Yüksek teknoloji Batı kültürü bu nedenle içeriden tüketilmeye ve yok olmaya mahkûmdur. Spengler, gökdelenleriyle dev şehirlerimizin antik Memphis ve Babil'in sarayları kadar paramparça olacağı ve unutulacağı bir zaman gelecek, diye yazmıştır. Onun en önemli tahminlerinden olan bu kehanetin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği henüz bilinmemektedir. Filozof bu görüşlerini uygarlıkların doğrusal değil döngüsel olarak geliştiğini öne süren teorisiyle açıklamaktadır (Spengler, 1931: 90-100).

Düşünürün yedinci kitabı Politische Schriften (Siyasi Yazılar)'ıdır. Spengler, entelektüelliği peygamber vasfı olarak asla onaylanmamış, sadece daha iyi bir analistti. Adorno'nun, Spengler'in neredeyse hiç eşit eleştirmen bulamadığı yönündeki değerlendirmesi, bu orijinal, bağımsız ama (ve tam da bu nedenle) aynı zamanda yanlış anlaşılan ve geniş çapta sevilmeyen düşünürün büyüklüğü hakkında çok şey söylemektedir. Bir tarih felsefecisinin geçmişi nasıl analiz ettiği, bugüne nasıl teşhis koyduğu ve ikisini birleştirerek geleceği nasıl tahmin ettiği tartışmaya açıktır. Ancak tahminler gerçekleşirse, yazarın yaklaşımı başarılı olacaktır. Oswald Spengler'in elinde kimsenin onunla tartışamayacağı kozlar vardır. O küreselleşmenin temel özelliklerini, bunun sonucunda

ortaya çıkan ekonomik ve politik çalkantıları, jeopolitik değişimleri ve çok daha fazlasını erken bir dönemde cesur vuruşlarla özetlemiştir. Spengler gibi demokrasinin düşmanı olmak zorunda değiliz ama demokrasinin mevcut biçiminin akla gelebilecek tek ve en iyi biçim olup olmadığı kesinlikle sorulabilir. Kıyamet kehanetlerini sonuna kadar takip etmek zorunda değilsiniz, ancak çöküşü getirebilecek tehlikeleri dikkatlice analiz etmelisiniz ve bunlardan çok sayıda vardır. Spengler'ın düşüncelerinin yeniden canlandırılmasına acilen ihtiyaç vardır (Spengler, 1932: Önsöz bölümü 1-10). Siyasi Yazılar kitabı; Prusyacılık ve sosyalizm, Rusya'nın ikili yüzü ve Doğu'daki Alman sorunları, Alman gençliğinin siyasi görevleri, Dünya siyasetinin yeni biçimleri, Alman İmparatorluğu'nun yeniden inşası, 1750'den bu yana ekonomi ve vergi politikası arasındaki ilişki, Dünya ekonomisi ile dünya siyaseti arasındaki güncel ilişki yazılarından oluşmaktadır (Spengler, 1932: 10-15). "Burada sunulan yedi çalışma, 1919'dan 1926'ya kadar Almanlara, özellikle de siyasi ve ekonomik liderlerine kendilerinin ve dünyanın durumu, görevleri ve olası veya kesin gelecekleri hakkında söyleyeceklerini içeriyor. Milli bilincin, rezilliğin, talihsizliğin ve onursuz davranışın en dip noktasından sonra başladığı ve nihayet sadece yurt içinde değil, yurt dışında da oldukça dikkat çeken bir güç haline gelen bir hareket haline geldiği yıllardı. 'Prusyacılık ve Sosyalizm' ve 'Alman İmparatorluğunun Yeniden İnşası' adlı iki yazı ile Würzburg konferansı hemen geniş kitlelere ulaşmıştır." (Spengler, 1932: 1-2). Ayrıca şunu söylemiştir: "Bu yıllarda söylediğim ve yazdığım şey şu an için değil, gelecek için. Taraflardan, yönlendirmelerden ve çıkarlardan bağımsız, düşündüğüm için diğerlerinden daha net görüyorum. Olayların organik ve kadersel bir şekilde gelişeceğini ve gelişmeye devam edeceğini öngördüm. Daha da fazlasını öngörebiliyorum ama kendimi her zamankinden daha yalnız hissediyorum, kör insanlar arasında değil, küçük çekicileriyle evinin yıkıldığını görmemek için gözleri kapalı olan insanlar gibi. Ama gerçekleri romantikler için değil, sadece devlet adamı gibi düşünebilen ve hareket edebilen

insanlar için anlattığımı tekrar tekrar söylüyorum. Sonunda sadece okumak değil duymak istemiyor musun? Bunu bekliyorum (Spengler, 1932: 9).

Yazarın son kitabı; *Jahre der Entscheidung* (Yıllar Süren Karar) Almanya ve dünyanın tarihsel gelişimini tartışan Oswald Spengler'in politik-felsefi bir eseridir. Filozofun dersleri bunun için hazırlık çalışması sağlamıştır. Kitabın içeriğini incelediğimizde; “Nasyonal Sosyalizmin Bağlamı, Menşe tarihi, Nazi karşıtı eğilim, Irk ideolojisinin reddi, Dünya görüşünün temelleri, Hayat felsefesi Döngüsel kültürel gelişim, Medeniyete geçiş, Siyasi ufuk, Küresel analiz, Krizin tarih öncesi, Tahminler, Beyaz dünya devrimi, Rus Bolşevizm'i, Nihilizm, Sosyalin araçsallaştırılması, İşçi partilerinin diktatörlüğü, Ekonomik felaket, Renkli dünya devrimi, ‘Siyahi insanlar’ kimlerdir? Yeni özgüven, Ekonomik savaş, Demografik düşüş, Devrimlerin bağlantısı, Sınıf mücadelesi ve ırk mücadelesi, Kendini savunma isteğine başvurmak kısımlarından oluştuğunu görmekteyiz (Spengler, 1933: 3-7). Karar Yılları'nda [Bu şekilde de tercüme edilebilir.] Oswald Spengler, modern Batı uygarlığının acımasızca eleştirel bir resmini çizmiştir.

Aşırı rasyonalizm, işleyen hiyerarşilerin eksikliği ve yaygın köksüzlükle zehirlenen Batı, gerileme içinde ve ölüme doğru gitmektedir. Spengler'in gözlemlerinin karamsarlığı siyasi huzursuzluk ve ekonomik kaosun damgasını vurduğu iki savaş arası Almanya'dan gelmektedir. Başlamak üzere olan uluslararası hesaplaşmanın ardından dünyanın neredeyse tanınmaz hale geleceği Spengler için açıktı. Zamanımızı insanlık tarihinin en önemli ve en ciddi dönemi, halkların ve ulusların kaderinin belirleneceği bir dönem olarak görmekteydi. Spengler'in Karar Yılları'ndaki gözlemleri ne Almanya'yla ne de dünya savaşları arasındaki dönemle sınırlıydı. Yirminci yüzyıldan yirmi birinci yüzyıla kadar uzanan küresel olayları anlatmaktaydı. Spengler, çağımızı Dünya Savaşları Çağı olarak adlandırıyordu ve bu dönemin en azından ikinci bin yılın ilk yüzyılına kadar süreceğine inanmaktaydı. Hazırlık aşaması yıllar süren “Karar Yılları” 1933'te

Almanya’da yayınlandığında hızla satış başarısına dönüşmüştü. Ancak bir süre sonra Spengler’in Nasyonal Sosyalist politikaları çeşitli açılardan eleştirmesi nedeniyle yasaklanmıştır. Diğer şeylerin yanı sıra, bu kaliteli entelektüel hiçbir şekilde onların ırksal-biyolojik başlangıç noktasını paylaşmamış ve buna ömrü boyunca direnmiştir.

Spengler’in ölümünden sonra da bazı yapıtları yayımlanmıştır. Bunlar içinde; Oswald Spengler’in konuşmaları ve makaleleri, Düşünceler, Edebiyat: 1913-1936, İlkel sorular; Malikânen parçalar, Dünya tarihinin erken dönemi, Hayatta olan herkesi kıskanıyorum, Ben peygamber değilim özellikle zikredilebilir. Batının Çöküşü’nde Spengler, kültürlerin yaşam döngüleri olduğunu savunmuştur. Spengler’in tarihsel modeli, insan kültürlerinin ve uygarlıklarının biyolojik varlıklara benzediğini, her birinin sınırlı bir yaşam süresine ve öngörülebilir, deterministik bir yaşam döngüsüne sahip olduğunu öne sürmekteydi. Spengler, 2000 yılı civarında Batı Medeniyetinin ölümden önce olağanüstü hâl durumuna gireceğini, bunun da Sezarizmin (merkezî hükümetin yürütme organının anayasa dışı ve dolayısıyla demokratik olmayan, her şeye kadir olması) iki yüz yıl boyunca ortaya çıkmasını gerektireceğini öngörmekteydi. Milliyetçi, anti-demokratik ideolojiye sahip ve savaşlar arasındaki Alman muhafazakâr devrimci hareketinin önde gelen üyelerinden biri olarak, aşırı ırkçı unsurları nedeniyle Nazizm’i eleştirmişti. Batının Çöküşü adlı makalesinde, somut olayların altında yatan formlar ve tüm belirli tarihsel olayların içinde aktığı makro yapı hakkında bir çalışma yapmayı amaçlamıştı. Spengler, evrensel tarihi, dört aşamadan oluşan bir yaşam döngüsünden geçen, birbirinden bağımsız olarak - bireysel bedenler olarak - gelişen bir kültürler dizisi (Antik veya Apollon, Mısır, Hint, Babil, Çin, Meksika, Batı veya Faust) olarak sunmuştur.

Sonuç

Toplumların kaderi gençlik, büyüme, çiçeklenme ve gerileme, bir canlının belli bir başlangıcı ve sonu olan yaşam döngüsü gibidir. Dahası, bir kültürün yaşam döngüsünü oluşturan aşamaların her biri, Spengler şemasına göre, tüm kültürlerde eşit şekilde ortaya çıkan ve belirli olayları çerçeveleyen bir dizi ayırt edici özellik sunuyordu. Bu şemaya dayanarak ve “kültürlerin karşılaştırmalı morfolojisi” adını verdiği yöntemi uygulayan Spengler, Batı kültürünün son aşamasına, yani çöküş aşamasına geldiğini ilan etti ve gelecek olayları tahmin etmenin mümkün olduğunu belirtmiştir. Spengler, Goethe ve Nietzsche'nin (aynı zamanda Schopenhauer) romantik geleneğinden, orijinal varlığın yaşam olduğu yönündeki olumlamayı almıştı. Her şey özünde “organik”tir: Doğa, birey ve öncelikle tarih. Bu orijinal varlık, derinlemesine düşünme veya anlama yoluyla değil, samimi deneyim, yaşama (Aziz Augustine'e yaklaşma ve Kant'tan uzaklaşma) yoluyla bilinebilirdi. Hayatın varlığı zamandır ve ifadesi hem bireysel hem de kolektif “kader” dir. [Sezai Karakoç'un deyişiyle “Ne yapsalar boş göklerden gelen bir karar vardır.”] Tarihin yaşayan organizması, olgunlaşmasıyla nihai hedefi olan ölüme doğru ilerleyen bir uygarlığa dönüşen kültürdür. [Kur'an-ı Kerimde bu durum “Her canlı ölümü tadacaktır. Sonunda bize döneceksiniz” şeklinde geçmektedir (Al-Ankabut: 57. Ayet)].

Bu idealizm ve romantizme karşı Spengler, kendi vizyonuna kattığı gerçekçilik ve materyalizme karşı çıkmaktadır. Yaşamın varlığı saf “üretmek”tir ve gerçekleştiğinde “üretilen” haline gelir. Doğa ve onun mahrem kategorisi olarak mekân, yaşamın içsel ve derin varlığının gerçekleştiği ve etkili hale getirildiği yüzeydir. Bu dışsal varlık, tam da bilimsel rasyonelliği bilen, nedensellik yasasını çözebilecek matematiksel yöntemi uygulayan kişidir. Dolayısıyla tarihin kendisinde de “doğa”yı buluruz: Olgular, olaylar, nesneler, kronoloji, hepsi “ölü”, mekanik tarihsel olgulardır. Bu yüzeyin altında bizi her türlü kültürü anlamaya yönlendirebilecek yaşam yapısı yer almaktadır. Spengler'in felsefesinin kategori çiftleri

şunlardır: tarih/ doğa; zaman boşluğu, üretmek/ ne üretildiğini; İç ve Dış, kader/ nedensellik; vb. Bu ikiliklerin ilk kategorilerini temel ve orijinal olarak kabul etmeliyiz, ikincisi ise yalnızca diğerleri tarafından türetilmiş ve açıklanmıştır. Spengler, bireyin her zaman gruptan veya sınıftan daha önemli olduğunu savunan idealist bir filozoftur. Aynı şekilde bilgiye erişimin rasyonel ve eşitlikçi olmaması, yalnızca büyük dâhilerin yaşamın değerine eriştiği, ölüm korkusunu yendiği ve kendi kaderiyle yüzleştiği belirli bir bilgi seçkinciliğini doğrulamaktaydı.

Üstelik aşırı romantizmin yanı sıra, olgusal olanı ideolojik olandan ayıran bir gerçekçilik sergilenmekteydi; savaş, Almanya'nın büyüklüğü, vb... Buna rağmen Spengler, tarihin tamamından alınan, onları birbirine bağlama ve özünde anlama çabasında temel olan çok sayıda ve kapsamlı verileri büyük bir özgünlükle ele alabilmisti. Herakleitos felsefesinin büyük uzmanı Spengler, izomorfizm fikrini Goethe'nin natüralist çalışmalarına dayandırmaktaydı. Bunlardan, herhangi bir sisteme özgü doğal bir düzeni, gelişimi ve tezahürü boyunca uyulması gereken bir düzeni tasarlamaktaydı. Bu düzen veya form, gerçekliğin tüm seviyelerine genelleştirilebildiğinden, Kozmos'un kendisi de dâhil olmak üzere, medeniyetlere doğru büyümeleri sırasında doğa tarafından yerine getirilmekteydi. Toplumsal gerçeklik ve tarih alanına uygulanan "eşbiçimlilik" kavramını bu şekilde icat etmişti. Spengler, Herakleitos üzerine yaptığı çalışmanın sonucunda, insan yaşamının ve insanlık tarihinin istikrar ile hareketlilik, durumlar ile süreçler arasında sürekli bir mücadele olduğunu ileri sürmekteydi. Spengler, akademik çevrelerde ne kadar az anılsa da 20. yüzyılda sürekli bir etki sahibidir. Filozof medeniyetlerin sınırlı ve gerilemeye mahkûm olduğu yönünde yeni bir teori sunmuş ve belki de İbn-i Haldun'dan bu alanda yazdıklarından fazlasıyla etkilenmiştir.

Spengler'in tarih felsefesinden hareketle geliştirilebilecek alternatif bir tarih kuramı, "Sosyal Dönüşüm ve Kültürel Anlamlar" olarak adlandırılabilir. Bu kuram, kültürlerin ve medeniyetlerin birbiriyle etkileşim halinde olan dinamik yapılar olduğunu savunur,

ancak bu etkileşim süreçlerinde evrimsel bir ilerleme veya gerileme fikri yerine, kültürel anlamların ve toplumsal yapılar arasındaki geçişlerin önemli bir rol oynadığını vurgular. Spengler'in döngüsel tarih anlayışına paralel olarak, kültürler ve medeniyetler belirli evrelerden geçer, ancak bu evreler sürekli bir değişim ve dönüşüm sürecini ifade eder ve bir kültürün çöküşü, dışsal faktörlerin etkisiyle değil, kültürün içsel anlam yapılarındaki çözülme ile ilgilidir. Bu kuramda tarih, kültürel anlamların evriminden ziyade, toplumsal ve bireysel düzeydeki anlamların yeniden şekillenmesi, birbiriyle çatışması ve sonunda uyum bulması şeklinde ele alınır.

Bu kuramda tarih, belirli bir çizgide ilerlemek yerine, kültürel anlamların ve toplumsal yapıların sürekli olarak değişen bir etkileşimde olduğu bir süreç olarak anlaşılır. Her medeniyet, başlangıçta sahip olduğu kültürel anlam sistemine dayanarak bir toplum kurar, ancak zaman içinde bu sistemler değişir ve kültürler içsel çelişkilerle karşılaşır. Spengler'in tarihsel çöküş anlayışı, kültürlerin içsel tutarsızlıkları ve anlam sistemlerinin tıkanması sonucunda ortaya çıkar. Bu tıkanma, sadece fiziksel ya da askeri çöküş değil, kültürel anlamların bir kriz dönemine girmesidir. Bu kurama göre, medeniyetlerin çöküşü, yeni anlamların ortaya çıkması ve eski anlam sistemlerinin yıkılmasıyla ilgilidir. Bu süreçler, belirli bir medeniyetin içsel dinamikleriyle şekillenir, dışsal faktörlerden ziyade toplumun kendisindeki değişimlerle belirlenir. Böylece, tarihsel süreçlerin analizinde kültürel anlamların rolü vurgulanarak, toplumsal yapılar arasındaki geçişlerin ve bunların oluşturduğu yeni anlamların önemine dikkat çekilir.

EKLER**EK-1: Oswald Spengler**

Kaynakça

- Baltzer, A. (1959), Spenglers Bedeutung für die Gegenwart, Verlag für Kulturwissenschaften E. Nicklaus Neheim-Hüsten, Berlin.
- Borges, J. L. (1994), Biogramm Oswald Spengler, In: Derselbe: Von Büchern und Autoren, Fischer, übersetzt von Gisbert Haefs.
- Conte, D. (2004), Oswald Spengler, Eine Einführung, Leipziger Universitätsverlag, Leipzig.
- Croce, B. (1932), Oswald Spengler Der Mensch und die Technik (İnceleme), La Critica 30, München.
- Deangelis, W. J. (2012), Ludwig Wittgenstein-a cultural point of view: Philosophy in the darkness of this time, Ashgate Publishing, Ltd. Farnham.
- Demandt, A. (1999), Spenglers Untergang, In: Die Literarische Welt, Beilage zu Die Welt, 27. März. (12.10.2023), Erişim adresi: <https://www.welt.de/print-welt/article568989/Spenglers-Untergang.html>.
- Engels, D. (2019), "Oswald Spengler and the Decline of the West". In Sedgwick, Mark (ed.). Key Thinkers of the Radical Right: Behind the New Threat to Liberal Democracy. Oxford University Press. 3-21.
- Engels, D. (2021), Oswald Spengler, Werk, Deutung, Rezeption, Stuttgart.
- Felken, D. (1923), "Nachwort, in: Oswald Spengler: Der Untergang des Abendlandes", Umrisse einer Morphologie der Weltgeschichte, München: (1998), 1197-1217.
- Felken, D. (1988), Oswald Spengler, Konservativer Denker zwischen Kaiserreich und Diktatur, C. H. Beck, München.
- Gavazov, B. (2018), One Hundred Years of Decline: An Introduction to the Philosophy of Oswald Spengler. LUX, 35, (12.10.2023), Erişim adresi: <https://wp.lancs.ac.uk/luxjournal/files/2018/06/LUX-JOURNAL-ISSUE-2.pdf#page=41>.
- Gilens, M. ve Page, B. I. (2014), "Testing theories of American politics: Elites, interest groups, and average citizens", Perspectives on politics. No 12, 564-581.
- Haldun, İbn-i (1978), The Muqaddimah, Routledge, London.
- Hoser, P. (1990), "Ein Philosoph im Irrgarten der Politik. Oswald Spenglers Pläne für eine geheime Lenkung der nationalen Presse". In: Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte, 38, Heft 3, und 456, hier das Zitat: 435-451.
- Karahan, G. R., Coats, R. M., & Shughart, W. F. (2009), "And the beat goes on: Further evidence on voting on the form of county governance in the midst of public corruption", Kyklos, 62 (1): 65-84.

- Korotayev, A. Malkov, V. Artemy S. & Khaltourina, D. A. (2006), "Introduction to Social Macrodynamics: Secular Cycles and Millennial Trends" Introduction to Social Macrodynamics. Social Dynamics and Complexity working paper series, University of California Irvine: Institute for Mathematical Behavioral Sciences, 95-133.
- Lukács, G. (1962), The Destruction of Reason, Hennann Luchterhand Verlag GmbH, Berlin.
- Mommsen, H. (1998), Aufstieg und Untergang der Republik von Weimar 1918-1933, Ullstein, Berlin.
- Mulgan, G. (2007), Good and bad power, Penguin Books, London.
- Müller, G. (1963), "Oswald Spenglers Bedeutung für die Geschichtswissenschaft". In: Zeitschrift für philosophische Forschung Bd. 17, Heft 3, Juli/ Sept: 488-497.
- Nietzsche, F. (1882), Beyond Good and Evil, Knopf Doubleday, New York.
- Nietzsche, F. (1901), Thus Spake Zarathustra, Verlag von E. W. Fritsch.
- Nietzsche, F. (1918), The Antichrist, Alred. A. Knopf, New York.
- Popper, K. R. (1943), "The contrast between Plato's theory of philosopher-kings, arresting change, and Aristotle's embrace of change is the historical tension espoused" in his WWII treatise, The Open Society and its Enemies, London.
- Saunders, J. J. (1966), "Review of 'Ibn Khaldun's Philosophy of History' by Muhsin Mahdi, History and Theory. 5(3): 322-347.
- Schnädelbach, H. (1988), Philosophie in Deutschland 1831-1933. Suhrkamp, am Main 1, 6. Aufl. Frankfurt.
- Seidl, L. F. (2022), Vom Untergang, Kriminalroman, Edition Nautilus, Hamburg.
- Soden, von H. (1956), Die Geschichte der christlichen Kirche bei Oswald Spengler (1924), In: ders. Urchristentum und Geschichte II., Berlin.
- Sontheimer, K. (1962), Antidemokratisches Denken in der Weimarer Republik. Die politischen Ideen des deutschen Nationalismus zwischen 1918 und 1933, Nymphenburger Verlags-Handlung, München.
- Spengler, O. (1924), Politische Pflichten der deutschen Jugend. Rede gehalten am 26. Februar 1924 vor dem Hochschulring deutscher Art in Innsbruck, C. H. Beck, München.
- Spengler, O. (1932), Politische Schriften, C. H. Beck, (Volksausgabe München und Berlin Anno 1934), München.
- Spengler, O. (1933), Jahre der Entscheidung, Erster Teil, Deutschland und die weltgeschichtliche Entwicklung, C. H. Beck, München.

- Spengler, O. (1904), *Der metaphysische Grundgedanke der heraklitischen Philosophie*, Halle A. S. Hofbuchdruckerei von C. A. Kaemmerer & Co.
- Spengler, O. (1919), *Preußentum und Sozialismus*, C. H. Beck, München.
- Spengler, O. (1924), *Neubau des Deutschen Reiches*, C. H. Beck, München.
- Spengler, O. (1926), *The Decline of the West*. V. 1, Alfred A. Knopf.
- Spengler, O. (1931), *Der Mensch und die Technik. Beitrag zu einer Philosophie des Lebens*, C. H. Beck, München.
- Spengler, O. (1997), *Batının Çöküşü*. (çev. N. Sengebli), İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Stalley, R. F. (2004). *Plato and Democracy*. *Polis: The Journal for Ancient Greek and Roman Political Thought*, 21(1-2): 160-168.
- Stokes, M. (1961), "Heraclitus". *Cambridge Encyclopedia of Philosophy*. Cambridge, 480-481.
- Tangian, A. (2020), "Analytical Theory of Democracy: History, Mathematics and Applications", *Studies in Choice and Welfare*, Cham, Switzerland: Springer. doi:10.1007/978-3-030-39691-6.
- Tangian, A. (2020), "Echoes of Democracy in Ancient Rome", *Analytical Theory of Democracy: History, Mathematics and Applications*, 45-66.
- Tarakçı, M. (2006), "St. Thomas Aquinas'a Göre Aslî Günah", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XV(1): 307-318.
- Thomé, H. (2002), "Geschichtsspekulation als Weltanschauungsliteratur. Zu Oswald Spenglers 'Der Untergang des Abendlandes'". In: Christine Maillard und Michael Titzmann (Hrsg.): *Literatur und Wissen(schaften) 1890-1935*, Stuttgart, 193-212.
- Wyrwa, U. (2009), "Spengler, Oswald", In: Wolfgang Benz. Hrsg: *Handbuch des Antisemitismus*. Bd. 2: Personen. De Gruyter Saur, Berlin, 784-786.